

Ганна Вікторівна БУЛКОТ

к.е.н., доцент, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2657-2862>

e-mail: Purcanna@ukr.net

Надія Олександрівна БУГАЙ

к.е.н., доцент, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4670-935X>

e-mail: super.bsv2011@ukr.net

Лариса Іванівна ІВАНОВА

старший викладач, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8281-0370>

e-mail: loris2001@ukr.net

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИЙ ВИБІР

У статті досліджено концептуальні засади внутрішнього аудиту в умовах сталого розвитку, зокрема його роль у забезпеченні екологічної, соціальної та управлінської відповідальності суб'єкта господарювання. Висвітлено важливість інтеграції принципів сталого розвитку у внутрішній аудит, що дає змогу ефективніше контролювати дотримання екологічних стандартів, оцінювати соціальні ризики та забезпечувати стійке управління ресурсами. Аргументовано, що внутрішній аудит у контексті сталого розвитку відіграє ключову роль у формуванні стратегії компанії, спрямованої на досягнення довгострокової стійкості та конкурентоспроможності на глобальному ринку. Обґрунтовано, що ефективність внутрішнього аудиту залежить від здатності адаптувати існуючі аудиторські методики до вимог сталого розвитку, зокрема шляхом інтеграції нефінансових показників. Також проаналізовано вплив глобалізаційних процесів на підходи до внутрішнього аудиту, а також підкреслено значущість етичних принципів і регуляторних вимог у формуванні стратегії внутрішнього аудиту сталого розвитку.

Ключові слова: внутрішній аудит, сталий розвиток, екологічна відповідальність, соціальна відповідальність, управлінські ризики, глобалізація, міжнародні стандарти, нефінансові показники, етичні принципи

ВСТУП

В умовах сталого розвитку внутрішній аудит відіграє критичну роль у забезпеченні ефективного управління суб'єкта господарювання. Сучасні умови глобалізації та посилення вимог до сталості діяльності компаній змушують переглядати традиційні підходи до внутрішнього аудиту. Він уже не обмежується лише оцінкою фінансової звітності, а й стає інструментом стратегічного управління, який забезпечує всебічний аналіз екологічних, соціальних та економічних аспектів діяльності. Концептуальні засади внутрішнього аудиту в контексті сталого розвитку вимагають нових підходів, які б забезпечували гармонізацію внутрішніх процесів з глобальними тенденціями сталості. Це зумовлює необхідність адаптації внутрішнього аудиту до нових реалій глобалізаційного вибору, що потребує інтеграції сталого розвитку в систему управління суб'єкта господарювання на всіх рівнях.

МЕТА статті полягає у дослідженні концептуальних засад внутрішнього аудиту в контексті сталого розвитку, аналізі його ролі у забезпеченні екологічної та соціальної відповідальності суб'єкта господарювання, а також вивченні впливу глобалізаційних процесів на формування сучасних підходів до внутрішнього аудиту.

Об'єктом дослідження є процес внутрішнього аудиту сучасного підприємства. Предмет дослідження – сукупність теоретичних, нормативних та практичних аспектів

внутрішнього аудиту у забезпеченні ефективного управління суб'єкта господарювання.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологія дослідження включає узагальнення наукових джерел, що висвітлюють сучасний стан внутрішнього аудиту сучасного підприємства в Україні, зокрема: розкриття найважливіших і гострих наявних проблем, визначення шляхів їх вирішення, спрямованих на підвищення ефективності та перспективності цієї сфери діяльності із застосуванням таких методів та методичних прийомів, як дедукція та індукція, синтез і аналіз, діалектичний, історичний та системний підходи, оцінювання, документування, розрахунково-аналітичний метод, узагальнення результатів тощо.

Інформаційною базою статті є: законодавчі та нормативно-правові акти, що регламентують процес контролю та аудиту, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, монографії, посібники, Інтернет-ресурси.

РЕЗУЛЬТАТИ

Концепція сталого розвитку виникла як відповідь на глобальні виклики, пов'язані з обмеженістю природних ресурсів та негативним впливом людської діяльності на довкілля. Вона вперше отримала широке визнання в 1987 р., коли Всесвітня комісія з навколишнього середовища та розвитку ООН опублікувала доповідь «Наше спільне майбутнє» (Брюндтландський звіт), де сталий

розвиток визначено як розвиток, що задовольняє потреби нинішнього покоління, не ставлячи під загрозу можливість майбутніх поколінь задовольняти свої потреби. Ця концепція інтегрує три основні виміри: економічний, соціальний та екологічний, що забезпечують збалансоване та довготривале функціонування суспільства.

Еволюція сталого розвитку відбувалася через розширення її значення від суто екологічної проблематики до всебічного соціально-економічного розвитку. У процесі свого розвитку концепція сталого розвитку інтегрувалася в міжнародні та національні стратегії, зокрема через Цілі сталого розвитку ООН (SDGs), ухвалені в 2015 р. Це зумовило необхідність перегляду управлінських підходів і впровадження нових методів, які б враховували екологічні та соціальні аспекти на рівні як державних, так і корпоративних стратегій [4; 6].

Принципи сталого розвитку охоплюють широкий спектр підходів, що спрямовано на забезпечення гармонійної взаємодії між економічними, соціальними та екологічними інтересами суспільства. До ключових принципів належать:

1. Принцип інтеграції – вимога врахування екологічних, соціальних та економічних факторів у процесі прийняття управлінських рішень.

2. Принцип міжпоколінної рівності – забезпечення збереження ресурсів та можливостей для майбутніх поколінь.

3. Принцип запобігання та мінімізації ризиків – орієнтація на передбачення та уникнення негативних наслідків для довкілля та суспільства.

4. Принцип участі – залучення зацікавлених сторін у процес прийняття рішень, що стосуються сталого розвитку.

5. Принцип інновацій та адаптивності – стимулювання інноваційних рішень та гнучкість у реагуванні на зміни [9, с. 172].

Застосування цих принципів у внутрішньому аудиті забезпечує всебічний підхід до оцінки ефективності та результативності управління, що враховує не лише фінансові показники, а й нефінансові аспекти, такі як вплив на довкілля, соціальна відповідальність та стійкість до ризиків. Внутрішній аудит у контексті сталого розвитку стає інструментом стратегічного управління, що дає змогу ідентифікувати та мінімізувати екологічні та соціальні ризики, сприяючи довготривалому успіху суб'єкта господарювання.

Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) є невід'ємним складником концепції сталого розвитку, оскільки обидва підходи спрямовано на забезпечення гармонійного функціонування бізнесу в контексті суспільних та екологічних вимог. КСВ передбачає відповідальне ставлення компаній до своїх соціальних та екологічних зобов'язань, що виходять за межі суто фінансових інтересів.

Взаємозв'язок між КСВ та сталим розвитком полягає в тому, що КСВ є практичним інструментом реалізації принципів сталого розвитку на рівні окремих компаній. Це включає запровадження етичних стандартів, інвестиції в соціальні проекти, зменшення екологічного впливу діяльності, а також розвиток людського капіталу. КСВ стає важливим чинником, що впливає на репутацію компанії, її конкурентоспроможність та здатність до довгострокового розвитку.

З іншого боку, внутрішній аудит КСВ допомагає оці-

нити ступінь інтеграції принципів сталого розвитку в бізнес-процеси, забезпечуючи відповідність діяльності компанії міжнародним стандартам та вимогам. Це дає суб'єкту змогу господарювання не лише дотримуватися нормативних вимог, але й активно сприяти сталому розвитку на глобальному рівні [2].

Регуляторні та етичні аспекти впровадження внутрішнього аудиту сталого розвитку також є важливими для забезпечення його ефективності та відповідності сучасним вимогам.

Нормативно-правове забезпечення внутрішнього аудиту сталого розвитку включає міжнародні стандарти, такі як Міжнародні стандарти внутрішнього аудиту (ІІА) та ISO 14001, а також регіональні та національні регуляторні акти. Наприклад, Директива ЄС 2014/95/EU вимагала від великих компаній оприлюднення нефінансової інформації, що включає аспекти сталого розвитку. В Україні також розробляються нормативні акти, що регулюють екологічні та соціальні вимоги.

Етичні принципи, такі як незалежність, об'єктивність, конфіденційність та професійна компетентність, є критично важливими в внутрішньому аудиті сталого розвитку. Аудитори часто стикаються з викликами, такими як конфлікти інтересів та необхідність оцінювання нефінансових аспектів діяльності, що можуть бути спірними або непростими для кількісного оцінювання. Постійне оновлення знань і навичок є важливим для дотримання етичних норм.

Регуляторні вимоги впливають на формування стратегії внутрішнього аудиту сталого розвитку, визначаючи рамки для оцінювання екологічних та соціальних аспектів. Зокрема, вимоги до розкриття інформації про екологічну діяльність змушують компанії адаптувати свої стратегії, а внутрішній аудит повинен включати перевірку відповідності новим вимогам. Це може вимагати впровадження нових процедур і методик для моніторингу та оцінювання [5, с. 36].

В умовах сталого розвитку внутрішній аудит зазнає суттєвих змін, переходячи від традиційного оцінювання фінансової звітності та відповідності регуляторним вимогам до більш широкого спектру функцій, спрямованих на оцінювання нефінансових аспектів діяльності суб'єкта господарювання. Трансформація функцій внутрішнього аудиту відображає зростаючу важливість управління екологічними, соціальними та управлінськими ризиками (ESG-ризиками), які можуть вплинути на довготривалу стійкість та успішність компанії.

Внутрішній аудит у контексті сталого розвитку передбачає інтеграцію нових критеріїв оцінювання, таких як вплив діяльності суб'єкта господарювання на довкілля, ефективність використання ресурсів, дотримання соціальних стандартів, а також управління корпоративною репутацією. Аудитори повинні аналізувати, якою мірою компанія враховує ці аспекти у своїх стратегіях та операційній діяльності, ідентифікуючи ризики та можливості, які можуть виникнути внаслідок змін у зовнішньому середовищі або внутрішніх управлінських підходах [10, с. 38].

Слід вказати, що внутрішній аудит відіграє важливу роль в оціюванні ефективності управлінських процесів у контексті сталого розвитку, допомагаючи суб'єктам господарювання досягати своїх стратегічних цілей, мінімізуючи водночас негативний вплив на довкілля та сус-

пільство. Оцінювання ефективності управлінських процесів охоплює аналіз того, наскільки успішно суб'єкт господарювання впроваджує принципи сталого розвитку у своїй діяльності, зокрема, у прийнятті управлінських рішень, розробленні та реалізації стратегій, а також у щоденних операціях.

Внутрішній аудит аналізує такі ключові аспекти управлінських процесів: стратегічне планування (оцінювання того, наскільки ефективно суб'єкт господарювання інтегрує цілі сталого розвитку у свої довгострокові стратегії, визначає відповідні показники ефективності (KPIs) та адаптує бізнес-моделі до вимог сталого розвитку); управління ризиками (оцінювання системи управління ризиками з погляду ідентифікації, оцінювання та мінімізації ESG-ризиків, що можуть вплинути на діяльність компанії); ефективність використання ресурсів (оцінювання того, як організація використовує природні ресурси, враховуючи принципи ефективності, відновлюваності та мінімізації відходів); дотримання нормативних вимог (оцінювання відповідності діяльності компанії національним та міжнародним стандартам сталого розвитку, включаючи екологічні, соціальні та управлінські норми); корпоративна культура (аналіз того, як принципи сталого розвитку інтегровані у корпоративну культуру, зокрема у поведінку працівників, внутрішні політики та комунікації).

Завдяки цим підходам внутрішній аудит забезпечує об'єктивне оцінювання здатності суб'єкта господарювання досягати сталого розвитку, виявляючи слабкі місця та надаючи рекомендації для вдосконалення управлінських процесів [7, с. 9].

Оцінювання ефективності управлінських процесів у контексті сталого розвитку є складним та багатограним процесом, що потребує застосування як кількісних, так і якісних методів. Практичні аспекти такого оцінювання включають визначення відповідних показників ефективності, впровадження спеціалізованих моделей оцінювання, а також застосування інструментів для моніторингу та контролю за досягненням цілей сталого розвитку.

Одним з перших кроків у процесі оцінювання є вибір відповідних ключових показників ефективності (KPIs), які відображають внесок управлінських процесів у досягнення сталого розвитку. Ці показники можуть охоплювати різні аспекти діяльності компанії, такі як:

1. Екологічні показники: рівень викидів парникових газів, обсяги споживання води та енергії, частка відновлюваних джерел енергії, ефективність управління відходами.

2. Соціальні показники: умови праці, рівень задоволеності працівників, гендерна рівність, соціальні інвестиції в громади.

3. Економічні показники: фінансова стабільність, рентабельність інвестицій у стійкі проекти, довгострокова конкурентоспроможність [8].

Для систематичного оцінювання ефективності управлінських процесів можуть застосовуватися різні моделі, серед них:

– *Модель Balanced Scorecard*, спочатку розроблена для стратегічного управління, може бути адаптована для включення цілей сталого розвитку. Вона дає компанії змогу оцінювати ефективність управління з урахуванням чотирьох основних перспектив: фінансової, клієнтської, внутрішніх бізнес-процесів та навчання і розвитку. Додавши п'ятий вимір – сталість – можна інтегрувати еко-

логічні та соціальні аспекти в загальну систему оцінювання.

– *Модель Triple Bottom Line* оцінює успішність суб'єкта господарювання не лише за економічними показниками, але й за соціальними та екологічними критеріями. Ця модель забезпечує комплексний підхід до вимірювання ефективності сталого розвитку, включаючи вплив компанії на довкілля та суспільство (рис. 1).

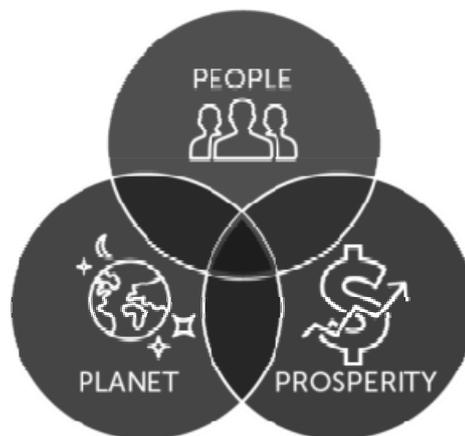

Рис. 1. Модель Triple Bottom Line [12]

– *Sustainable Value Framework*. Ця модель допомагає суб'єктам господарювання визначити, як управлінські процеси створюють або руйнують цінність з погляду сталого розвитку. Вона зосереджується на ідентифікації можливостей для створення доданої вартості шляхом інновацій, підвищення ефективності ресурсів та вдосконалення взаємодії з зацікавленими сторонами [12, с. 42].

Практична реалізація оцінювання ефективності управлінських процесів потребує застосування сучасних інструментів моніторингу та контролю. До них належать:

1. *Системи управління даними про сталий розвиток*: спеціалізоване програмне забезпечення (наприклад, SAP Sustainability Performance Management), що дає змогу збирати, аналізувати та звітувати дані про сталий розвиток у режимі реального часу.

2. *Інтегровані звіти*: підготовка звітів, які об'єднують фінансові й нефінансові показники, даючи комплексну картину ефективності управлінських процесів.

3. *Аудиторські перевірки*: регулярні внутрішні аудиторські перевірки, спрямовані на оцінювання відповідності практик управління стандартам сталого розвитку.

Практичні аспекти оцінювання ефективності управлінських процесів з погляду сталого розвитку включають чітке визначення KPIs, впровадження адаптованих моделей оцінювання, таких як BSC чи TBL, а також застосування інструментів для моніторингу та контролю. Завдяки цьому суб'єкт господарювання може досягти збалансованого розвитку, зважаючи на екологічні, соціальні та економічні фактори, і таким способом підвищити свою стійкість та конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі [11, с. 416].

В умовах сталого розвитку внутрішній аудит стає ключовим інструментом забезпечення екологічної та соціальної відповідальності компанії. Це включає оцінювання ефективності реалізації ініціатив, спрямованих на зменшення екологічного впливу та підвищення соціальної відповідальності, а також перевірку відповідності діяльності компанії встановленим стандартам та нормативним

вимогам.

Зокрема, внутрішній аудит сприяє досягненню екологічної відповідальності шляхом:

1. *Оцінювання екологічного впливу*: аналізує діяльність суб'єкта господарювання з погляду використання природних ресурсів, рівня викидів парникових газів, управління відходами та інших екологічних аспектів, що мають вплив на довкілля.

2. *Перевірки екологічних програм*: оцінює ефективність програм та ініціатив, спрямованих на зменшення негативного впливу на довкілля, таких як енергозбереження, переробка відходів, використання відновлюваних джерел енергії.

3. *Відповідності екологічним стандартам*: перевіряє дотримання суб'єктом господарювання місцевих, національних та міжнародних екологічних стандартів, таких як ISO 14001, а також добровільних екологічних зобов'язань.

В аспекті соціальної відповідальності внутрішній аудит виконує такі функції:

1. *Аналіз соціальних ініціатив*: оцінює ініціативи компанії, спрямовані на поліпшення умов праці, розвиток персоналу, підтримку громад та інші соціальні проекти.

2. *Перевірка дотримання трудових прав*: перевіряє дотримання компанією стандартів трудових прав, таких як забезпечення справедливої оплати праці, створення безпечних умов праці, недопущення дискримінації.

3. *Оцінювання корпоративного управління*: аналізує ефективність системи корпоративного управління з погляду прозорості, етики та відповідальності перед стейкхолдерами [11, с. 415].

Тож, внутрішній аудит не лише сприяє підвищенню прозорості та відповідальності суб'єкта господарювання, але й забезпечує систематичний підхід до досягнення сталого розвитку через реалізацію екологічних та соціальних зобов'язань.

Важливо також зазначити, що методологічні підходи до внутрішнього аудиту в контексті сталого розвитку мають на меті забезпечити комплексний підхід до оцінювання діяльності суб'єкта господарювання, що включає не лише фінансові, але й нефінансові аспекти: екологічні, соціальні та управлінські ризики. Це вимагає адаптації наявних методик та інтеграції нових показників для адекватного оцінювання внеску компанії у сталий розвиток.

Інтеграція показників сталого розвитку у процес внутрішнього аудиту передбачає додавання до традиційних показників ефективності нових метрик, які стосуються екологічної та соціальної відповідальності, управління ресурсами та корпоративної репутації. Цей процес має кілька практичних аспектів:

1. Суб'єкт господарювання повинен визначити ключові показники ефективності (KPIs), які відображають вплив на сталий розвиток. Це можуть бути показники зниження викидів CO₂, використання відновлюваних джерел енергії, рівень утилізації відходів, дотримання стандартів охорони праці, забезпечення гендерної рівності та корпоративна соціальна відповідальність.

2. Внутрішній аудит має перевіряти не лише фінансові результати, але й відповідність компанії нефінансовим цілям. Це включає аналіз програм сталого розвитку, екологічних стратегій та соціальних проектів компанії, зокрема їх відповідність цілям сталого розвитку ООН.

3. Крім перевірки фактичних результатів, внутрішній

аудит повинен аналізувати процеси планування та моніторингу цілей сталого розвитку, оцінюючи, чи забезпечується належна система управління для досягнення сталих результатів [1, с. 238].

Адаптація наявних аудиторських методик до вимог сталого розвитку є необхідною для адекватного оцінювання управлінських процесів та результативності компанії в умовах нових глобальних викликів.

Наявні методики внутрішнього аудиту повинні адаптуватися до нових міжнародних стандартів у сфері сталого розвитку, таких як GRI (Global Reporting Initiative), SASB (Sustainability Accounting Standards Board), та ISO 26000 (Керівництво зі соціальної відповідальності). Це забезпечує більш повне охоплення нефінансових аспектів діяльності суб'єкта господарювання.

Традиційні методи оцінювання ризиків потребують розширення для включення нефінансових показників. Наприклад, методика оцінювання ризиків на основі COSO (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) може бути адаптована для врахування нефінансових ризиків через додавання екологічних та соціальних компонентів у процес аналізу.

Для збору та аналізу даних про сталість застосовуються спеціалізовані програмні засоби, які дають змогу відслідковувати нефінансові показники в реальному часі. Системи управління стійкістю (наприклад, Enablon або Sphera) може бути інтегровано у процеси аудиту для забезпечення точності та актуальності даних.

Аудиторські команди повинні бути навчені новим підходам та стандартам сталого розвитку, що дасть їм змогу краще розуміти нефінансові ризики та оцінювати їх вплив на загальну ефективність суб'єкта господарювання [3, с. 311].

Слід звернути увагу на те, що глобалізаційний вибір та внутрішній аудит є важливими аспектами сучасних підходів до управління, особливо в контексті сталого розвитку. У процесі глобалізації значну увагу приділено інтеграції міжнародних стандартів і адаптації аудиторських методик, що враховують як глобальні, так і локальні тенденції. Глобалізація сприяє уніфікації стандартів та підходів, зокрема через зростання ролі міжнародних стандартів, таких як Міжнародні стандарти внутрішнього аудиту (ІА) та Міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS), які забезпечують спільні рамки для оцінювання та звітності на глобальному рівні. Водночас глобалізаційні процеси підвищують вимоги до прозорості та підзвітності компаній перед міжнародними інвесторами та стейкхолдерами, що вимагає від внутрішнього аудиту відповідати не лише локальним, але й глобальним стандартам. Глобальні компанії, що мають філії в різних країнах, стикаються з культурними, економічними та правовими відмінностями. Внутрішній аудит повинен враховувати ці відмінності та адаптувати свої процедури до умов конкретних країн [8].

Інтеграція міжнародних стандартів сталого розвитку у внутрішній аудит є важливим кроком для забезпечення відповідності діяльності суб'єкта господарювання глобальним вимогам та очікуванням стейкхолдерів. Внутрішній аудит інтегрує стандарти GRI (Global Reporting Initiative) та SASB (Sustainability Accounting Standards Board) для оцінювання ефективності екологічних, соціальних та управлінських аспектів діяльності компанії, що включає перевірку дотримання вимог до звітності та

відповідність цим стандартам у щоденній діяльності [8].

Взаємодія між глобальними та локальними тендерціями у внутрішньому аудиті відображає необхідність гармонізації міжнародних стандартів з локальними вимогами, що забезпечує ефективне управління на всіх рівнях суб'єкта господарювання. Внутрішній аудит враховує локальні законодавчі та регуляторні вимоги, забезпечуючи одночасно відповідність глобальним стандартам. Це забезпечує комплексний підхід до управління ризиками та дотримання вимог сталого розвитку. Внутрішні аудиторі також повинні враховувати культурні та економічні особливості країн, де функціонує суб'єкт господарювання, що дає змогу оцінювати сталість з урахуванням специфіки локального контексту. Незважаючи на локальні відмінності, внутрішній аудит повинен забезпечувати глобальну узгодженість процесів та підходів, розробляючи уніфіковані політики та процедури, які може бути адаптовано до локальних умов, але зберігають основну структуру та відповідність глобальним стандартам. Глобалізація суттєво впливає на розвиток внутрішнього аудиту, стимулюючи інтеграцію міжнародних стандартів та адаптацію методик до глобальних і локальних тенденцій. Впровадження стандартів GRI, SASB та ISO 26000, а також гармонізація локальних вимог з міжнародними стандартами дають компаніям змогу ефективно реагувати на виклики сталого розвитку в умовах глобалізації [5, с. 39].

Практичні аспекти впровадження внутрішнього аудиту сталого розвитку охоплюють кілька ключових напрямів, які демонструють, як компанії у всьому світі адаптують свої внутрішні аудиторські процеси для забезпечення відповідності принципам сталого розвитку. Це включає аналіз міжнародних кейсів, впровадження інформаційних технологій для підвищення ефективності внутрішнього аудиту та адаптацію аудиту сталого розвитку в різних галузях, таких як енергетика, фінанси та промисловість.

Компанія Shell є яскравим прикладом успішної інтеграції внутрішнього аудиту сталого розвитку у свої управлінські процеси, що демонструє, як великі міжнародні корпорації можуть адаптувати свої аудиторські підходи до сучасних вимог сталого розвитку. Внутрішній аудит у Shell спрямовано на комплексне оцінювання ефективності як фінансових, так і нефінансових показників, особливо тих, що стосуються екологічної відповідальності компанії.

Shell як одна з найбільших енергетичних компаній у світі значно впливає на навколишнє середовище, що робить впровадження сталого розвитку критично важливим аспектом її діяльності. Для досягнення цього Shell інтегрувала внутрішній аудит сталого розвитку, який охоплює широкий спектр екологічних та соціальних аспектів, включаючи моніторинг викидів вуглецю, управління ресурсами, енергозбереження та ефективне використання природних ресурсів.

Одним з ключових складників внутрішнього аудиту сталого розвитку в Shell є оцінювання та моніторинг викидів вуглецю. Shell впровадила системи збору та аналізу даних стосовно викидів парникових газів на всіх етапах виробничого циклу, що дає змогу внутрішнім аудиторам регулярно оцінювати ефективність заходів зі зменшення викидів. Аудит включає як кількісне оцінювання викидів, так і якісний аналіз впливу цих викидів на довкілля та відповідність міжнародним стан-

дартам, таким як Паризька угода. Результати аудиту застосовуються для коригування стратегій сталого розвитку, щоб забезпечити відповідність глобальним екологічним цілям.

Іншою важливою сферою внутрішнього аудиту сталого розвитку в Shell є управління природними ресурсами. Внутрішній аудит оцінює ефективність використання енергетичних та інших природних ресурсів, включаючи воду, сировину та енергію. Shell здійснює моніторинг споживання ресурсів та оцінює зусилля компанії з їх оптимізації та зменшення відходів. Внутрішні аудиторі аналізують, наскільки ефективно реалізуються програми з переробки та утилізації відходів, а також впровадження інноваційних технологій, спрямованих на зменшення екологічного навантаження.

Важливою частиною внутрішнього аудиту в Shell є оцінювання ефективності програм екологічної відповідальності. Ці програми включають заходи зі зменшення негативного впливу на навколишнє середовище, підвищення енергоефективності, а також сприяння соціальним ініціативам, таким як підтримка місцевих громад і розвиток відновлюваних джерел енергії [10, с. 45].

Інший приклад – фінансова корпорація HSBC, яка впровадила внутрішній аудит сталого розвитку для оцінювання впливу своїх інвестиційних рішень на екологічну та соціальну стійкість. Внутрішній аудит в HSBC зосереджено на оцінюванні екологічних ризиків та відповідності інвестиційних портфелів принципам ESG (Environmental, Social, and Governance). Це включає перевірку того, як фінансування нових проектів узгоджується з принципами сталого розвитку та оцінювання впливу цих проектів на навколишнє середовище [11, с. 419].

Інформаційні технології відіграють ключову роль у підвищенні ефективності внутрішнього аудиту сталого розвитку, забезпечуючи збирання, аналіз та оброблення великих обсягів даних, які необхідні для оцінювання екологічних, соціальних та управлінських показників. Зокрема, застосування автоматизованих систем аудиту дає змогу зменшити витрати часу на рутинні операції та зосередитися на аналізі ключових ризиків і можливостей.

Наприклад, у компаніях із сектору промисловості широко застосовуються системи управління даними з екологічної відповідності, такі як SAP Environment, Health, and Safety Management. Ці системи інтегрують дані з різних підрозділів компанії та забезпечують реальний час моніторингу ключових показників сталого розвитку. Внутрішні аудиторі можуть застосовувати ці дані для проведення комплексного аналізу та оцінювання відповідності діяльності компанії екологічним стандартам і вимогам [11, с. 420].

Водночас у фінансовому секторі широко впроваджуються платформи для управління ризиками, такі як MetricStream та Enablon, які допомагають компаніям відстежувати нефінансові ризики, пов'язані з екологічною та соціальною стійкістю. Ці інструменти дають змогу внутрішнім аудиторам не тільки оцінювати поточний стан управління ризиками, але й прогнозувати можливі наслідки стратегічних рішень у контексті сталого розвитку [11, с. 420].

Різні галузі мають свої специфічні вимоги та виклики, пов'язані з впровадженням внутрішнього аудиту сталого розвитку. Наприклад, в енергетиці внутрішній аудит сталого розвитку часто фокусується на оцінюванні

ефективності програм зниження викидів парникових газів та управління енергетичними ресурсами. Аудитори оцінюють не лише відповідність національним і міжнародним стандартам, але й прогрес компаній у досягненні встановлених цілей зі зменшення впливу на клімат.

У фінансовій галузі внутрішній аудит сталого розвитку зосереджено на інтеграції принципів ESG у процес прийняття інвестиційних рішень. Це включає аналіз ризиків, пов'язаних з кліматичними змінами, соціальною відповідальністю та управлінням, а також оцінювання того, як фінансові установи враховують ці фактори в своїх портфелях. Наприклад, банки можуть оцінювати, наскільки їхні кредити сприяють розвитку відновлюваних джерел енергії або підтримують соціально орієнтованих проєктів.

У промисловості внутрішній аудит сталого розвитку часто орієнтований на оцінювання ефективності управління відходами, зниження споживання води та енергії, а також на програми з підвищення екологічної ефективності виробничих процесів. Промислові підприємства стикаються з високими вимогами до екологічної відповідності, і внутрішній аудит відіграє ключову роль у забезпеченні того, щоб ці вимоги виконувалися на всіх етапах виробництва.

Загалом внутрішній аудит сталого розвитку є необхідним інструментом для оцінювання та моніторингу відповідності діяльності компаній принципам сталого розвитку у різних галузях. Інтеграція інформаційних технологій та застосування спеціалізованих систем управління даними дає змогу підвищити ефективність аудиторських процесів, а кейси з міжнародної практики демонструють, як компанії успішно впроваджують ці підходи для досягнення своїх екологічних і соціальних цілей.

ВИСНОВКИ

Отже, внутрішній аудит в умовах сталого розвитку

є важливим інструментом для забезпечення відповідності діяльності суб'єктів господарювання принципам сталого розвитку, які включають екологічні, соціальні та управлінські аспекти. Нормативно-правове забезпечення та етичні принципи відіграють ключову роль у формуванні стратегій та практик внутрішнього аудиту, забезпечуючи його ефективність та відповідність міжнародним і національним стандартам. Інформаційні технології значно підвищують ефективність аудиторських процесів, даючи змогу зібрати та аналізувати великі обсяги даних для оцінювання нефінансових ризиків.

Глобалізаційні процеси також впливають на підходи до внутрішнього аудиту сталого розвитку, оскільки компанії повинні адаптувати свої практики до міжнародних стандартів і враховувати глобальні тенденції. Взаємодія між локальними та глобальними тенденціями підкреслює важливість гармонізації регіональних практик з міжнародними вимогами для досягнення більшої стійкості.

Подальші дослідження може бути зосереджено на розвитку нових методик та інструментів для оцінювання нефінансових ризиків у внутрішньому аудиті, зокрема в контексті сталого розвитку. Інтеграція новітніх інформаційних технологій, таких як штучний інтелект і машинне навчання, для автоматизації аудиторських процесів і покращення точності оцінювання є перспективним напрямом досліджень. Також варто приділити увагу аналізу ефективності внутрішнього аудиту сталого розвитку в різних галузях економіки та розробленню адаптованих стратегій для специфічних секторів, таких як енергетика, фінанси та промисловість. Дослідження впливу змін у міжнародних регуляторних вимогах на практику внутрішнього аудиту сталого розвитку також є актуальним і необхідним для забезпечення відповідності глобальним тенденціям.

Список використаних джерел

1. Гандзюк О.В. Інформаційне та організаційно-методичне забезпечення аналізу фінансової звітності. *Інтелект XXI*. 2017. № 2. С. 236–241.
2. Гевлич Л.Л., Гевлич І.Г. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту. Вінниця, 2021. 128 с.
3. Крутова А.С., Семенець А.О. Нормативно-правове забезпечення внутрішнього аудиту: вітчизняний досвід та світова практика. *Бізнесінформ. Сер.: Бухгалтерський облік і аудит*. 2018. № 12. С. 309–316.
4. Лозовицький С.П. Внутрішній аудит: теоретичні основи, організація та методика. Львів, 2015. 340.
5. Наумова Т.А., Акімова, Н.С., Кирильєва, Л.О. Трансформація системи управління внутрішнього аудиту в умовах глобальних криз та війни. *Підприємництво і торгівля*. 2022. №34. С. 35–40.
6. Твердохліб О., Линдюк О., Потеряйко С. Роль внутрішнього аудиту та контролю у реформуванні державного управління в Україні. *Науковий вісник: Державне управління*. 2023. №2 (14). С. 6–18.
7. Траченко Л.А. Внутрішній аудит як засіб поліпшення систем управління якістю підприємств сфери інжинірингових послуг. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2018. № 4 (68). С. 181–192.
8. Міжнародні стандарти професійної практики внутрішнього аудиту (Стандарти) (редакція: 2017 р.). URL: <https://www.iaa.org.ua/wp-content/uploads/2013/08/IPPF-Standards-2017-Ukrainian.pdf>
9. HaoYue L., Loang O. K. Impact of Internal Audit on Sustainable Development Goals in China. *International Journal of Accounting, Finance and Business (IJAFB)*. 2023. №8 (46). pp. 168–185.
10. Plant K., Barac K., Sarens G. Preparing workready graduates-skills development lessons learnt from internal audit practice. *Journal of Accounting Education*. 2019. №48. pp. 33–47. <https://doi.org/10.1016/j.jaccedu.2019.06.001>
11. Soh D. S., Martinov-bennie N. Factors associated with internal audit's involvement in environmental and social assurance and consulting. *International Journal of Auditing*. 2018. №22 (3). Pp. 404–421. <https://doi.org/10.1111/ijau.12125>
12. Ziniyel D., Otoo I.C., Andzie T.A. Effect of internal audit practices on financial management. *European Journal of Business. Economics and Accountancy*. 2018. № 6 (3). pp. 39–48.

References

1. Handziuk O.V. Information and Organizational-Methodological Support for Financial Statement Analysis. *Intellect XXI*. 2017. No. 2. pp. 236–241. (in Ukrainian).
2. Hevlych L.L., Hevlych I.H. International Financial Reporting and Auditing Standards. Vinnytsia, 2021. 128 p. (in Ukrainian).
3. Krutova A.S., Semenets A.O. Regulatory and Legal Support of Internal Audit: Domestic Experience and Global Practice.

- Business Inform. Series: Accounting and Audit*. 2018. No. 12. P. 309–316. (in Ukrainian).
4. Lozovytskyi S.P. Internal Audit: Theoretical Foundations, Organization, and Methodology. Lviv, 2015. 340 p. (in Ukrainian).
5. Naumova T.A., Akimova N.S., Kyrlyieva L.O. Transformation of Internal Audit Management Systems in the Context of Global Crises and War. *Entrepreneurship and Trade*. 2022. No. 34. pp. 35–40. (in Ukrainian).
6. Tverdokhlib O., Lindyuk O., Poteriaiko S. The Role of Internal Audit and Control in the Reform of Public Administration in Ukraine. *Scientific Bulletin: Public Administration*. 2023. No. 2 (14). pp. 6–18. (in Ukrainian).
7. Trachenko L.A. Internal Audit as a Means of Improving Quality Management Systems in Engineering Service Enterprises. *Bulletin of Socio-Economic Research*. 2018. No. 4 (68). pp. 181–192. (in Ukrainian).
8. International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing (Standards). URL: <https://www.iaa.org.ua/wp-content/uploads/2013/08/IPPF-Standards-2017-Ukrainian.pdf> (in Ukrainian).
9. HaoYue L., Loang O. K. Impact of Internal Audit on Sustainable Development Goals in China. *International Journal of Accounting, Finance and Business (IJAFB)*. 2023. №8 (46). pp. 168–185.
10. Plant K., Barac K., Sarens G. Preparing workready graduates-skills development lessons learnt from internal audit practice. *Journal of Accounting Education*. 2019. №48. pp. 33–47. <https://doi.org/10.1016/j.jaccedu.2019.06.001>
11. Soh D. S., Martinov-bennie N. Factors associated with internal audit's involvement in environmental and social assurance and consulting. *International Journal of Auditing*. 2018. №22 (3). Pp. 404–421. <https://doi.org/10.1111/ijau.12125>
12. Ziniyel D., Otoo I.C., Andzie T.A. Effect of internal audit practices on financial management. *European Journal of Business. Economics and Accountancy*. 2018. № 6 (3). pp. 39–48.

Hanna BULKOT

PhD in Economics, Associate Professor, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2657-2862>

e-mail: Pypcanna@ukr.net

Nadiia BUHAI

PhD in Economics, Associate Professor, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4670-935X>

e-mail: super.bsv2011@ukr.net

Larysa IVANOVA

Senior Lecturer, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8281-0370>

e-mail: loris2001@ukr.net

INTERNAL AUDIT IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT: CONCEPTUAL PRINCIPLES AND GLOBALIZATION CHOICE

Introduction. In the context of sustainable development, internal audit plays a critical role in ensuring effective business entity management. Modern conditions of globalization and increasing sustainability requirements compel a reassessment of traditional approaches to internal audit. It is no longer limited to evaluating financial statements but has evolved into a strategic management tool that provides a comprehensive analysis of environmental, social, and economic aspects of operations. The conceptual principles of internal audit in the context of sustainable development require new approaches that harmonize internal processes with global sustainability trends. This necessitates adapting internal audit to the new realities of globalization choices, integrating sustainable development into the organization's management system at all levels.

The purpose of the paper is to explore the conceptual principles of internal audit in the context of sustainable development, analyze its role in ensuring environmental and social responsibility in business entities, and examine the impact of globalization processes on the formation of modern approaches to internal audit.

Results. The paper investigates the conceptual principles of internal audit in the context of sustainable development, particularly its role in ensuring environmental, social, and managerial responsibility within business entities. The significance of integrating sustainable development principles into internal audit is highlighted, as it enables more effective monitoring of compliance with environmental standards, assessment of social risks, and sustainable resource management. The paper argues that internal audit in the context of sustainable development plays a key role in shaping corporate strategy aimed at achieving long-term sustainability and competitiveness in the global market. It is substantiated that the effectiveness of internal audit depends on its ability to adapt existing audit methodologies to the requirements of sustainable development, particularly through the integration of non-financial indicators. The paper also analyzes the impact of globalization processes on internal audit approaches and emphasizes the importance of ethical principles and regulatory requirements in shaping the strategy of sustainable internal audit.

Conclusions. Internal audit in the context of sustainable development is a crucial tool for ensuring business entities compliance with sustainable development principles, including environmental, social, and managerial aspects. Further research may focus on developing new methodologies and tools for assessing non-financial risks in internal audit, particularly in the context of sustainable development. Attention should also be given to analyzing the effectiveness of sustainable internal audit in various economic sectors and developing adapted strategies for specific industries such as energy, finance, and manufacturing. Investigating the impact of changes in international regulatory requirements on the practice of sustainable internal audit is also relevant and necessary to ensure alignment with global trends.

Keywords: internal audit, sustainable development, environmental responsibility, social responsibility, managerial risks, globalization, international standards, non-financial indicators, ethical principles